

صورت جلد نایاب

شرکت نفت انگلیس و ایران

کتابخانه سید قاسمی

تهران
شماره
کتابخانه



۳۰۷۶

۳۳۳۳
۱۹
۳۳۳۳

صورت جلسه عمومی شرکت نفت انگلیس و ایران محدود^(۱)

هجدهمین جلسه عمومی شرکت نفت انگلیس و ایران محدود در تاریخ چهار شنبه ۲ نوامبر ۱۹۲۷^(۲) در عمارت وینچستر واقع در کوچه اولد براد در شهر لندن بر یاست سر جان کدمن^(۳) منعقد گردید. مستر جان کلارک [منشی] اخطار راجع بانقاع جلسه و راپرت مأمورین رسیدگی بهجاسبات را قرائت و مدیرکل نطق ذیلرا ایراد نمود:

خانمها و آقایان:

با اجازه شما راپورت و محاسباتی که تقدیم شده خوانده فرض میکنیم، و البته تصدیق خواهید فرمود که نتایج حاصله موجب رضایت خاطر بوده و موافق با پیش بینی هائی است که در جلسه سالیانه گذشته شده است.

منافع

از صورت حساب نفع و ضرر ملاحظه خواهید نمود که منافع کل ما یک میلیون لیره بر سال قبل افزونی داشته و منافع خالص ما از بابت سنه جاری^(۴)، چنانچه در حساب تخصیصات ذکر شده، بالغ بر ۴,۶۳۵,۴۴۴ لیره و میزان دویست و پنجاه هزار لیره از سال قبل بیشتر است. قبل از آنکه منافع مذکوره بدست آید مبالغ عمده بحساب کسر قیمت^(۵) در شرکت نفت انگلیس و ایران و شرکتهای تابعه آن تخصیص داده شده است (تخصیص حضار).

در قسمت خرج حساب، بواسطه افزایش منافع کل ما، حق سهمی که بدولت ایران باید پرداخته شود بالغ بر سیصد هزار لیره اضافه گشته و بعلاوه ۶۴۰,۰۰۰ لیره هم بابت مالیات بر عایدات اضافه شده است. دلیل عمده ازدیاد مبلغ اخیر الذکر آن است که در عوض آنکه معدّل منافع سه سال اخیرا مثل

(۱) عنوان فوق برطبق قانون تجارت ایران ترجمه شده است. (۲) برابر دهم آبان ماه ۱۳۰۶. (۳) Sir John Cadman مدیرکل و رئیس هیئت مدیره شرکت است.

(۴) مقصود از سنه جاری سال است که در دوم فروردین ۱۳۰۶ ختم شده و مذاکرات در این صورت جلسه مربوط آن است.

(۵) حساب کسر قیمت عبارت از مبلغی است که هر سال برای استهلاك ادوات و اکت کتار بگذارند.

سابق مأخذ مالیات بر عایدات قرار دهند، دولت این رویه را اکنون تغییر داده و مالیات بابت منافع سنه که درسی و یکم مارس ۱۹۲۸ منقضی میگردد از روی مأخذ منافع سال قبل آن تعیین میشود، ولذا مدیران شرکت صلاح دیده اند که مبلغ پانصد هزار لیره بعنوان ذخیره مالیاتی کنار گذارند .

چنانچه ملاحظه میفرمائید ۴۵۰,۰۰۰ لیره بحساب کسر قیمت اضافی تخصیص داده شده و مخارج اشاعه سهام هدیه متعارفی هم ملتی شده و بکلی از میان رفته است . وجوه معموله هم بحساب ذخیره برای پرداخت سهام تعهدی (۱) و ذخیره استهلاک تخصیص داده شده، و مبلغ یک میلیون لیره هم بحساب ذخیره کل گذاشته شده است .

منافی که بصورت حساب انتقال داده شده و شامل مبلغی است که از سال قبل باقی مانده بالغ بر ۴,۸۰۰,۰۰۰ لیره است، و پس از وضع منافع سهام مرحجه (۲) و منافع وسط سال سهام متعارفی، که از قرار صدی پنج پرداخته شده، باقی آن ۳,۲۵۳,۷۵۵ لیره است . مدیران شرکت پیشنهاد میکنند که از بابت بقیه منافع سالیانه سهام متعارفی صدی هفت و نیم، پس از وضع مالیات بر عایدات که بان تعلق میگیرد، پرداخته شود و فاضلی که میماند و عبارت از ۲,۲۴۶,۸۸۰ لیره است بحساب سال بعد برده شود . مبلغ اخیر الذکر سیصد هزار لیره از سال قبل بیشتر است . باعث تأسف است که "مالیات اضافی" هنوز جز و ذمه ما قلمداد میشود لکن پیشرفت کلتی در حل قطعی این مسئله شده است .

صورت حساب

سرمایه تصویب شده شرکت از بیست میلیون تجاوز کرده و به بیست و چهار میلیون لیره رسیده است، و پس از اشاعه سهام متعارفی هدیه که سال گذشته تصویب شد مبلغ سرمایه اشاعت یافته شرکت اکنون ۲۳,۹۲۵,۰۰۰ لیره است . پرداخت معمولی سهام تعهدی صورت گرفته و نظر بانک بک میلیون لیره تمسکات پنج ساله که صدی شش و نیم ربح بان تعلق میگیرد در ماه ژانویه گذشته پرداخته شده ۱,۲۵۰,۰۰۰ سهام تعهدی که بعنوان وثیقه برای تمسکات مزبور داده شده بود از وثیقه خارج شده و هر وقت لازم باشد شرکت آنها را اشاعت خواهد داد .

حساب تقاعد و بیمه مستخدمین شرکت باشخاص امینی سپرده خواهد شد، و بنابر این امید می رود که در صورت حساب سال آتی دیگر ذکری از آن نشود . نظامات و مقاوله راجع باین انتقال در شرف تهیه و تصور می رود که مراسم لازمه مربوط بان عنقریب باتمام رسد .

در حساب دارائی ۲,۹۴۰,۰۰۰ لیره بقل "قیمت خرید امتیازات و غیره" اضافه گشته است . دلیل

(۱) مقصود از سهام تعهدی سهامی است که دارنده آن سهم در منافع شرکت نبوده و فقط حیات از یک سهم مستقیم شرکت است .

(۲) سهام مرحجه در وصول منافع بر سهام متعارف مقدم بوده و منافعیان هم ثابت و معین است .

ان اولاً خرید قسمتی از سهام شرکت المانی موسوم به "اولکس" که بفروش محصولات نفتی اشتغال دارد میباشد، و ثانیاً تشکیل بعضی شرکتهای تابعه است که دارائی حاضرۀ آنها در سابق جز و مایملک شرکت نفت انگلیس و ایران محسوب میشد، و ثالثاً مساعده هائی است که ببعضی از شرکتهای مربوطه برای توسعه تشکیلات آنها پرداخته شده است .

قریب هفتصد هزار لیره هم از قلم "تصفیه‌خانها و مؤسسات ذخیره و غیره" کسر شده است . قسمت بیشتر نقصان مزبور عبارت از تفاوت بین مبلغی است که در عرض سال برای کسر قیمت منظور شده و مبلغی که بعنوان سرمایه خرج شده است، و قسمت دیگر آن بواسطۀ انتقال بعضی از دارائیهای ما بشرکتهای تابعه جدید التأسیس است .

در ضمن صورت حساب مقادیر موجودۀ نفت و سایر لوازمات با محافظه کاری معموله و احتیاط لازمه قیمت شده است .

معادن

جاههای مسجد سلیمان با قوت و فشار زیاد نفت داده و کاملاً تحت کنترل هستند . محصول سنه گذشته^(۱) ما ۴,۸۰۰,۰۰۰ تن^(۱) و با پیش بینی سال گذشته که چهار میلیون و سه ربع میلیون ذکر شده بود مطابقت میکند . محصول سنه جاری^(۲) احتمال دارد از پنج میلیون تن هم تجاوز کند (اظهار مسرت حضار) . در عرض سال گذشته عملیات معادن عمده^(۳) ما حاکی از دو خصوصیات بر جسته بوده است: اولاً برای اولین دفعه در تاریخ معادن مزبور عملیات حفاری رو بنقصان گذارده، و ثانیاً برای اولین دفعه ما شروع بتحصیل گازولین یا بنزین از گازهای مستخرجه این معادن کرده، و بمیزان تجارتی انرا بدست میاوریم . راجع بحفاری لازم است متذکر شوم که تقریباً حدود واحدی که این معدن بزرگ فوق العاده را تشکیل میدهد تشخیص داده و اکنون عملیات حفر محدود بنواحی شده که در حاشیه و کنار آن واقع است . نقصان در عمل حفرنه تنها موجب صرفه جوئی عمده در معادن مزبور شده، بلکه عمده از مستخدمین را هم فارغ کرده است که با قسمتی از مزومات بسایر نواحی که در حدود امتیاز ما واقع است رفته و مشغول عملیات امتحانی شوند .

تحصیل گازولین از گاز — در نوامبر ۱۹۲۵^(۳) رد گریبوی^(۴) در ضمن نطق خود اظهار داشت که نقشه طرح شده و تصمصم گرفته شده است که بوسیله^(۵) اجرای آن از گاز موجودۀ در معادن بنزین تحصیل نمود . دستگاه اولی که برای این مقصود تهیه شده مدتی است بکار افتاده و در کمال خوبی کار میکند .

(۱) نفوسد سال است که در دهم فروردین ۱۳۰۷ منقعی مینمود .

(۲) Lord Greenway ۲ سال گذشته ست مدیر فنی شرکت را داشت .

(۳) قریب ۱۵,۸۴۰,۰۰۰ خردار

(۴) برابر با آلیانه ۱۳۰۰ .

دستگاه مزبور ماهی سیصد میلیون پای^(۱) مکعب گاز مصرف کرده و از هزار پای مکعب دو گالن و نیم^(۲) بنزین درجه اول خوب تحصیل میکند. لزوماً مندرک میشود که پس از تحصیل بنزین مزبور جز دیگر گاز که باقی میماند عموماً برای تولید قوه در تمام نقاط معادن مصرف میشود، ولی چون مقدار موجوده بیش از احتیاج است، در صدد تدقیق و تحقیق وسائل دیگری هستیم که شاید نتایج بهتر و بیشتری از آن حاصل نمود.

نواحی دیگر ایران — باوجود اشکالات بسیار، امتحان و تفتیش هفت ناحیه دیگری که خارج از حدود معادن اصلی میباشد با سرعت قابل ملاحظه پیشرفت نموده، و بالغ برسی و هفت هزار پا در این نقاط حفر شده است. تاکنون در هیچیک بقشر سنگ آهک معروف نرسیده اند، و چند حلقه از چاههای مزبور بعمقی رسیده که پیشرفت در عمل حفر با تأنی و اشکال صورت خواهد گرفت. چون از علائم سطحی موجوده در ایران پی بوقیعت نسبی صخره‌های تحت الارضی نفت دار نمیتوان برد، چندی قبل تصمیم گرفته شد عده متخصص ماهر ژئوفیزیست^(۳) را استخدام نموده و از معلومات آنها استفاده نمود. متخصصین مزبور جز اداره معرفت الارضی شرکت بوده و دائماً بوسیله "میزان توریسون"^(۴) مشغول مطالعه و مذاقه در کشف نفت اند. از طرف دیگر تدقیق و تحقیق در طریق سائیموگرافیک^(۵) و ماگنتیک^(۶) و الکتریک^(۷) و امواج صدائی شده و امید است که از نتایج آنها بهره مند شد. مسلم است طرق علمی مذکور، که برای امتحان بکار برده میشود، مثل حفر زمین و مشاهده وجود نفت یا عدم آن نتیجه نمیدهند، لکن بواسطه صرفه جوئی و سهولتی که در ضمن عمل دارد مورد استفاده واقع شده و برای تجزیه معرفت الارضی ذیقیمت میباشد. مخصوصاً برای مؤسسه مانند این شرکت، که حوزه امتیازیه اش خیلی وسیع میباشد، اینگونه وسائل علمی جدید اهمیت بسزا داشته و بکار بردن آنها جز دستور و روش ثابت ما، که عبارت از استفاد کامل از هر نوع اکتشافات جدیده علمی مربوط بنفت میباشد، قرار گرفته است.

خط لوله — در سنه گذشته قریب بیست و هفت فرسخ لوله جدید بنا شده و لذا برگنجایش خط لوله افزوده ایم. اکنون میتوان میزان حمل نفت را بوسیله لوله اضافه کرده و هر وقت بخواهیم از آن استفاده کنیم.

(۱) مریک یا قریب یک چارک است.

(۲) تقریباً ۳۰ من تبره.

(۳) Geophysicist متخصصین دو علمی هستند که تئیه جدید و روشیات طبیعی قشر زمین را مورد مطالعه قرار میدهند.

(۴) Torsion Balance یک اسباب قوی القاعده حساسی است که اختلاف وزن بین سنگهایی که قشر زمین را تشکیل میدهند ثبت میکند.

(۵) و (۶) و (۷) عبارت از وسایل علمی جدیدی است که بکار برده و در نتیجه آن صخره‌های قشر زمین را امتحان میکنند. امتحان مزبور عبارت است از تمیز اختلاف بین صخره‌های تحت الارضی زمین از جهت کثبات الکتریکی و مغنطیکی و تیره و بالنسبه پی بردن برضیات آنها از سطح زمین.

نفت خانه — اگر چه محصول نفت خام این ناحیه جوایگری احتیاجات بیشتری میباشد، لکن محصول حاضر آن محدود با احتیاجات تصفیه خانه "الوند" است که برای مملکت عراق نفت سوخت و بنزین و نفت حملی تهیه میکند. در ناحیه مذکور ما مشغول حفر نه حلقه چاه هستیم، و بواسطه فشار فوق العاده که در ضمن عمل مشاهده میشود مسئله حفر لزوماً با تأسی پیشرفت و با کندی جلو میبرد. در باب استعداد این معدن چندان شک و شبهه نیست، ولی معلومات و مدارک موجود هنوز بحدی نیست که بنا و ساختن خط لوله را ایجاب کند.

در صورتیکه دولت ایران تسهیلاتی را که تقاضا کرده ایم اعطا نماید امید واریم قسمت ایران این ناحیه را بیشتر کار کرده و چنانچه نتایج حاصله آن منتهی بموفقیت شود کسک بزرگی با ایجاد خط لوله و صدور نفت خواهد کرد، و امید می رود که نتایج مذکوره مآلاً بدست آید.

عراق — چنانچه خاطر حضار محترم مسبوق است، قسمت عمده سهام "شرکت نفت ترکیه" متعلق بباو شرکت مزبور اکنون در عراق با استخراج نفت مشغول شده است. متعاقب مطالعات معرفت الارضی، که سال گذشته بآن اشاره شد، در چند ناحیه بحفر جاهای امتحانی اقدام شده و امتحانات مذکوره شامل قسمت بزرگی از مملکت شده است. نظر بآنکه تقریباً راه و جاده در عراق موجود نیست ساختن جاده های زیادی ضرورت پیدا کرده و با وجود اشکالات متعدد پیشرفت کلی حاصل شده است. نتایج حسنه که در ناحیه کرکوک بدست آمده، و جراید اخبار مفصلی راجع بآن درج کرده اند، مشعر بر آتیه درخشانی برای این شرکت میباشد و البته شرکت نفت انگلیس و ایران هم در این موفقیت سهم و شریک خواهد بود (اظهار مسرت حضار).

البانی — در سه ناحیه این مملکت امتحان بوسیله حفر در جریان و بقرار معلوم در دو قسمت آن باید بمق زیادای پائین رفت. دو چاه در ناحیه سوم که سال گذشته لرد گرینوی بآن اشاره نموده و اظهار داشت که نفت غلیظ قیری کم قیمتی بدست آمده بنفت رسیده است، ولی در دو چاه دیگر چیزی بدست نیامده، ولذا استنباط میشود که مجموع ناحیه مولده مزبور توسعه زیادی نخواهد داشت. معهذا قبل از آنکه نتیجه چاه های دیگری که بحفر آن اقدام شده معلوم و وسعت اراضی نفت خیز تعیین گردد بسمورد خواهد بود که راجع باستعداد مالی آن اظهار نظری نمود.

ارژانتین — سال گذشته محصول نفت ما در این مملکت بیکصد و پنجاه هزار تن (۱) رسیده و از تخمین که شده بود تجاوز کرده است. تمام محصول مذکور در خود مملکت بفروش رفته و منفعت هم کرده است. در سنه جاری تصور از دیاد محصول نمیرود، زیرا وسعت معدن مزبور محدود است.

(۱) قریب یک کرور خردوب.

تصفیه خانها

در عرض سال گذشته وضعیت عمومی تصفیه خانها بهتر شده و گنجایش حاضره آنها زیادتر کشته است. مخصوصاً فوائد مهمه که از ازدیاد محصول و استفاده از مواد فاضله بدست آمده قابل ملاحظه میباشد. نقشه های دیگری که متضمن فوائد مشابهی است طرح شده و در آتیه نزدیکی بوقع اجرا گذارده خواهد شد. در تصفیه خانه لندنداری (۱) دستگاه جدید تصفیه موسوم به "کرکینگ" (۲) برای تحصیل بنزین و مواد نفتی سنگین نصب شده است.

تصفیه خانه "دووی" (۳) در فرانسه که تعلق بشرکت مربوطه ما دارد عملیات خود را توسعه داده و اکنون روغن ماشین هم از نفت تحصیل میکند. در سنه گذشته تصفیه خانهای سایر شرکتهای مربوطه، که از انجمله تصفیه خانهای نفت کا مانولت استرالیا (۴) است، با موفقیت کامل مشغول کار بوده اند.

سفاین نقاله نفت

کلیه سفاین شرکت کشتیهای نقاله نفت بریتانیا (۵) مشغول حمل محصولات بوده و هیچگونه حادثه سوئی برای آنها پیش نیامده است. سال گذشته خاطر شریف راجع بسفارش کشتیهای جدیدی که داده شده مستحضر گشت، و اینک بادر نظر گرفتن توسعه دائم عملیات این شرکت و قیمت مساعد کشتی سازی و احتیاج بعوض کردن کشتیهای قدیمه دوازده فروند کشتی دیگر بکارخانهای کشتی سازی انگلیس سفارش داده ایم که اکثر آنها دارای موتورهای "احتراق داخل" میباشد. پس از اتمام آنها مجموع سفاین بزرگ ما که روی آقیانوسها کار میکنند، باستثنای کشتیهای کوچک، هشتاد و سه فروند بوده و مجموع بارگیری آنها عبارت از ۷۷۰,۰۰۰ تن (۶) خواهد بود.

ما دین بزرگی بمسخدمین بحری خود داریم و با نهایت مسرت خاطر محترم را مسبوق میدارم که سال گذشته موفق ببهبودی وضعیات خدمت آنها شدیم.

پاک کردن دهنه شط العرب

مسئله پاک کردن مصّب شط العرب بازم پیشرفت کرده و ماهی ۱۶۰,۰۰۰ تن (۷) از بارگیری مجدّد کاسته شده است، باین معنی که شصت در صد محمولات که دو بار باید بارگیری شود بصدی بیست تنزل یافته است. پاک کردن دهنه مزبور از طرف دولت عراق انجام گرفته و در تحت هدایت کنل وارد که ریاست بندر بصره را دارد صورت میگیرد. در این موقع که بذکر نتایج حسنه و عالیه این قضیه

(۱) Llandarcy. رانغ در ایات گال. (۲) عبارت از تصفیه نفت بوسیله حرارت زیاد تری است. (۳) عبارت از تصفیه نفت بوسیله حرارت زیاد تری است. (۴) Douai. (۵) The Commonwealth Oil Refineries. (۶) تقریب دو میلیون و نیم خروار. (۷) یکصد و سی هزار خروار. The British Tanker Company. (۸)

پرداخته میشود میل دارم از کفایت فوق العاده و جدیت خسته نا پذیر کنل مزبور قدر دانی کم (تحسین حضار).

یقین دارم ذکر این نکته باعث مسرت حضار خواهد بود که ترقیات و پیشرفتهای مذکوره، که جلب کمک مالی شرکت را نموده است، نه تنها فوائد بسیاری برای ما داشته بلکه فوائدی هم برای مالک ذیعلاقه داشته است.

صنعت استخراج نفت از صخره

ان قسمت عملیات شرکت نفت آکس^(۱) که مربوط بتجارت نفت ایران است توسعه یافته و پیشرفت کلی نموده است. مخارج تصفیه تقلیل یافته و باوجود کسر قیمت محصولات نفتی نتایج حاصله باز امیدبخش است.

بعکس وضعیت صنعت استخراج نفت از صخره موسوم به "شیل"^(۲) هنوز امیدبخش نیست. البته بخاطر دارید که پس از وقفه عملیات در سنه ۱۹۲۵ میلادی یک ثلث معادن و عملیات مربوطه باین صنعت تعطیل شده و دو باره اقدامی برای شروع آن نشده است. بعضی از آنها را تا آخر سنه که تحت مطالعه است نگاهداری کرده، ولی متأسفانه نظر بانک امیدوی برای بهبودی وضعیت نیست در اوایل سال تصمصم گرفته شد که بطور دائم آنها را تعطیل نمود. متأسفانه قسمت بقیه هم باضرر اداره شده و واضح است که ادامه این وضعیت برای مدت غیر محدودی میسر نبوده و باعث نگرانی بسیار است. صنعت استخراج نفت از صخره "شیل" یکی از منابع مهم تحصیل نفت از داخله مملکت بوده و تعطیل آن نه تنها موجب محروم شدن از منابع داخلی است بلکه مستقیماً متضمن بیکار شدن عده زیادی کارگران و سلب آسایش بستگان آنها خواهد بود که بالنتیجه بر وخامت قضیه میافزاید.

توزیع و فروش

در قسمت فروش، باوجود رقابت شدیدی که ناشی از ازدیاد محصول موقتی است، محصولات ما در بازارهای مختلف پیشرفت نموده و فروش ما رو بزیاید است.

برای استحضار خاطر شریف معروض میدارد که سال گذشته مقدار بنزینی که شرکت ملی بنزول^(۳) لازم داشته از تصفیه خانهای ما واقع در انگلستان خریداری نموده، و بنظر ما ارتباط با شرکتی که بفروش محصولات یکی از صنایع مهم مملکت مشغول است مخصوصاً مناسب بوده و قابل تحسین است.

The National Benzole Company. (۲)

Shale صخره است شبیه به ذغال سنگ که از آن نفت تحصیل میکنند.

The Scottish Oils, Limited. (۱)

شرکت ملی بنزول یکی از مؤسساتی است که اعضای مهم صنعت ذغال سنگ، که بساختن کوک و گاز و بنزول مشغولند، در آن سهم بوده و دارای دستگاههای بزرگی برای تحصیل بنزول از گاز ذغال سنگ است.

ایران

صنعت نفت ایران، مانند سایر صنایع آن مملکت، از فوائد امنیت عمومی که اعلیحضرت همایون شاهنشاهی بر قرار فرموده اند بهره‌مندگشته است. اعلیحضرت همایون شاهنشاهی در دو سال قبل منتهی بر ما گذاشته و برای سیاحت معادن نفت تشریف فرمای حوزه عملیات ما شدند و از انوقت بعد هم عده و زرا و رجال ایران برای تماشا و سیاحت آمده‌اند. ما اینگونه مسافرتها را، مانند هرگونه تظاهری که مشعر بر توأم بودن و وحدت منافع موجوده بین دولت و ملت ایران و شرکت باشد، از صمیم قلب حسن استقبال مینمائیم. این نوع برقراری روابط شخصی باعث تشویق ما بوده و وسیله بزرگی هم برای آگاهی مردم ایران است، زیرا پی بعظمت صنعتی میبرند که در قسمتی از مملکتشان ایجاد شده است که سابقاً مسافرت در آنحدود بواسطه عدم وسائط ارتباطیه بندرت صورت میگرفته است.

من از موقع استفادۀ میکنم و مردم ایرانرا مخاطب قرار داده تنها میکنم وضعیات امروزه آن قسمت مملکت را که ما در آن مشغول عملیات هستیم با وضعیات سابق آن قبل از برقراری صنعت نفت تطبیق و مقایسه کنند. یقین دارم عموم ایرانیان منصف تصدیق خواهند نمود که تغییر وضعیات کاملاً در راه پیشرفت و سعادت مملکت بوده است.

مساعی و روش ما غالباً در ایران مورد انتقاد واقع شده است ولی اطمینان دارم که این خورده‌گیرها بیشتر ناشی از سوء تفهیم و عدم اطلاع بوده و حاکی از عدم حسن نیت و تقدیر مقاصد و منظور ما نبوده است. ما میخواهیم ایرانیان حسن کنند که عملیات ما تنها و فقط متوجه استخراج نفت نیست بلکه قسمتی از آن معطوف بتوسعه یک صنعت بزرگ ملی برای مملکت ایران است.

ما ایرانیان را تعلیم داده و میآموزیم که مقامات عالی و بامسئولیتی را در شرکت اشتغال کنند و دائماً بر عده مستخدمین ایرانی خود میافزاییم. اینگونه مساعی بر روی یک اصل ثابت و مشخصی قرار گرفته که عبارت از این است که موفقیت کامل در پیشرفت مقصود فقط در صورتی ممکن است که بذل مساعدت و حسن نیت در طرفین موجود باشد.

باعث مسرت بنده است اظهار دارم که در سابق اختلافات جدی یا سوء تفاهاتی بین دولت علیه ایران و ما موجود نبوده، ولی این نکته کافی نیست. ما حسن نیت ملت ایران را خواستاریم و روش ما متوجه تحصیل این مقصود است (اظهار مسرت حضار).

مؤسسات صحی

مراجعةً بعمليات شرکت بدون ذکر مؤسسات صحی ان کامل نخواهد بود، زیرا مستخدمین و ساکنین نواحی عملیات ما از وجود ان بر خوردار شده و مدیون مؤسسات مزبور هستند .

راجع به بروز مرض وبا، چون اخبار اولی که در جراید منتشر شد حاکی از شیوع کامل مرض بود، لزوماً متذکر میشود که مرض مزبور بمسجد سلیمان و معادن ما ابدأ سرایت نکرد . یک هفته پس از بروز مرض در تصفیه خانه، سرایت انرا کاملاً تحت کنترل آورده و بدون آنکه مؤثر در کار تصفیه خانه شود در عرض چهار هفته اثری از ان باقی نماند . باوجود آنکه مرض مزبور ۲۳۹ نفر را در شهر آبادان تلف کرد عدهٔ تلفات در ناحیهٔ که تحت نظارت مستقیم ما است فقط محدود بیک نفر بود . جدیت فوق العاده که از طرف ادارهٔ صحیهٔ کل ایران برای دفع مرض ابراز شد موجب تقدیر و نهایت تشکر را داریم که ادارهٔ مزبور اقدامات مؤثر و مقتضی برای جلوگیری و دفع مرض نمودند . بروز اینگونه امراض باعث تأسف و همیشه موجب نگرانی عامه میباشد، و شرکت همدردی و تسلیت خود را برای تلفاتی که در این موقع متوجه ایرانیان شد تقدیم میدارد (احسن حضار) .

دورنمای آتیه بازارهای دنیا

اطمینان دارم رویهٔ عمومی محافظه کارانهٔ شرکت که بر روی مبنای عاقلانه قرار گرفته و اجرای ان در گذشته برای این بوده است که شرکت را حاضر برای رفع احتیاجات مسلم آتیه نموده و موقعیت انرا در مقابل حوادث و اتفاقات مختلفه تأمین نماید مورد تقدیر عموم واقع است . در جلسهٔ سالیانه گذشته سلف من مشی صحیحی را پیش گرفته و از پیشگویی و پیش بینی راجع بوضعیات آتیه خود داری نمود . حتی در انوقت هم، چنانچه مشار الیه متذکر شد، علائم ازدیاد محصول مشاهده میشد ولی بهیچوجه معلوم نبود که مصرف رو بزیاد محصولات نفت موفق به برقراری موازنهٔ بین عرضه و تقاضا نشود . اگر نظر طولانی بقضیه بیفکنیم (زیرا فاصلهٔ مختصر یکسال کافی نیست) دلیلی در دست نخواهد بود که از عقیدهٔ مزبور صرف نظر شود، ولی منکر این نکته هم نمیتوان شد که صنعت نفت در عرض چند ماه گذشته مواجه با وضعیات فوق العاده مبهم و نا مساعدی بوده است . کثرت محصول امریکا و ازدیاد قابل ملاحظهٔ محصول نفت امریکای جنوبی و ممالک دیگر روی تنزل صادرات مکزیک را پوشانده است . بطور عموم مملکت امریکا سرنوشت دنیای نفت را تعیین و بر مقدرات ان حکمفرمائی میکند . ازدیاد صادرات روسیه و وضعیت مخصوصی که در ان مملکت موجود، و از اجرای عادی قوانین اقتصادی (در هر صورت بطور موقت) جلوگیری میکند بر شدت وضعیت غیر عادی امریکا که ناشی از رقابت استخراج میباشد

افزوده است. منابع سرشار مزبور موقتاً از حدود و عوارض مختلفی که در استخراج نفت سایر نقاط دنیا مؤثر است تجاوز کرده، و واضح است که این مسئله عامل غیر مساعد برای بازاری میباشد که وضعیتش خیلی در هم است. در عین حال شدت نفوذ عامل مزبور و اثرات آن در صنعت نفت رو بنقصان گذارده و احتمال نبرود که با اهمیت موجوده آن افزوده شود.

از دید محصول ممکن است تا چندی قیمت محصول را پائین آورده و صرفه برای مصرف کننده داشته باشد، ولی از طرف دیگر باعث اختلال امور صنعت شده و شرکتهای کوچک نفرتاً از میان برده و باعث اتلاف یکی از گرانبازترین منابع دنیا میشود. من در زمره اشخاصی نیستم که تصور میکنند منابع نفت دنیا عنقریب تمام خواهد شد، ولی از طرف دیگر تصور غیر محدود بودن منابع مزبور را هم ابلهانه میدانم. بعقیده من مدت مدیدی طول خواهد کشید تا آنکه منابع طبیعی نفت رو بنقصان گذاشته و از عهده قسمت اعظم احتیاجات دنیا بر نیاید. بالاخره وقتی خواهد رسید که دنیا باید قسمت زیاد احتیاجات خود را از منابع درجه دوم و مصنوعی تهیه کند، ولی در همچو موقعی قیمت جنس بمیزان سابق خود باقی نخواهد ماند. در هیچ مملکتی با اهمیت این قضیه مانند امریکا پی نبرده اند، زیرا مملکت مزبور از همه جا نفت بیشتر استخراج کرده و بیشتر هم مصرف میکند. قضیه حفظ منابع نفت، بدون محروم کردن نسل حاضر از فواید آن، شاید بزرگترین و مشکلترین مسئله اقتصادی است که امروزه اولیای دولت امریکا با حل آن مواجه شده اند. مدتی است که قضیه مزبور در امریکا مورد بحث واقع گشته، ولی نظر بجموع بودن منابع متضاد و مختلف نتیجه قابلی از آن بدست نیامده است. اخیراً شواهدی در دست است که بالاخره حاکی از تصمیم بحل و تسویه آن میباشد، و موفقیت در این مقصود تنها مفید بحال امریکا نبوده و تمام دنیا از آن بهره مند خواهند گردید. سالهای متمادی است که منابع نفت امریکا تکفوی احتیاجات آن مملکت را نموده است. مصرف نفت در ممالک متحده امریکا از مجموع مصرف سایر ممالک زیادتر، احتیاج مملکت مزبور بمقادیر نفت بسیار همیشه موجود، و ثروت آنها فوق العاده زیاد است. با همچو وضعیتی اگر احتیاجات امریکا از میزان محصولش تجاوز کند واضح است که مصرف کنندگان سایر نقاط دنیا مجبور خواهند بود که محصولات نفتی را گرانتر بخرند. باین لحاظ تعقیب رویه عاقلانه و مشی دانشمندانه برای حفظ منابع نفت مذکور—چنانچه امروز متفکرین امریکا در صدد آن هستند—مقدمه بحال امریکا مفید بوده و ملاً مفید بحال سایر ممالک نیز خواهد بود.

میل دارم این نکته را متذکر شوم که از بعضی جهات موقعیت صنعت نفت ایران مانند موقعیتی است که هیئت مأمور حفظ منابع نفت امریکا میخواهد برای ممالک متحده ایجاد نماید. گیرندگان حق السهم یکصدا داشته و رأی واحدی دارند. منافع صنعت نفت ایران با منافع دولت که دریافت کننده حق السهم مزبور است یکی بوده و بنا بر این واضح است که صرفه ایران و شرکت هر دو تقاضا دارد که میزان

استخراج مرتباً کنترل و نظارت شود—باینمعی که میزان آن متناسب احتیاجات دنیا کم و زیاد شده و بدون مراعات احتیاجات دنیا و صرفه جوئی لازمه منابع تحت الارضی نفت مملکت تذر نشود. خوشبختانه، بر عکس غالب نقاطی که رقابت و هم چسبی در آن موجود است، ما مجبور با استخراج بیش از حد لزوم نیستیم و رویهمرفته نفت ایران از حیث تحصیل حد اکثر فوائد فنی و اقتصادی موقعیت فوق العاده خوبی را دارا میباشد (احسن حضار).

نظریه مبهم بودن وضعیت بازار دنیا اظهار نظری راجع بوضعیات سنه جاری از هر موقع مشکلتر است، و ناچاراً صاحبان اسهام را آگاه میدارم که اگر تغییر قابلی در قیمت نفت پیدا نشود محتمل است منافع شرکت نقصان پیدا کرده و بالتیجه منافع اسهام متعارفی هم کم شود. معهذا قضیه جنبه دیگری دارد که ممکن است موجب امیدواری و اطمینان واقع شود، و آن ازدیاد مرتب و فوق العاده مصرف نفت است که در تمام نقاط عالم مشهود میباشد. همانطوریکه در تاریخ صنعت نفت استخراج و محصول امروزه از هر موقعی زیادتیر شده بهمانطریق مصرف انهم از همیشه بیشتر گشته است. بعلاوه اینها هم متذکر میشوم که ازدیاد میزان محصولات نفت مستخرجه از نفت خام، و جدیتی که برای رعایت صرفه جوئی در تمام عملیات ما میشود، اهمیت بسزا داشته و تا حدی از اثرات ازدیاد محصول و تنزل قیمت جنس میکاهد.

مسافرت بایران

در عرض سنه گذشته چند نفر از اعضای هیئت مدیره شرکت بایران رفته و حوزه عملیات مارا سیاحت کردند. لرد گرینوی قبل از جنگ مقدمات مختصر این مؤسسه را در ایران دیده و از انوقت بعد زحمات زیادی در راه توسعه و تکمیل آن کشیده است. مسافرت اخیر ایشان و مشاهده وضعیت امروزه این مؤسسه، و ملاحظه پیشرفت آن از مرحله کودکی بمرحله شباب، و سختندی آن جلب رضایت کامل مشار الیه را نموده است. در مراجعت از این مسافرت توسعه و پیشرفت گذشته و آتیه درخشان صنعت نفت ایران از یکطرف، و وحدت عمل اجزا و مستخدمین بری و بحری شرکت از طرف دیگر مورد تمجید و تحسین ایشان واقع شده است. چنانچه خاطر محترم حضار مسبوق است در اوایل سال خدمات ذیقیمت ایشان به مملکت پاداش بسزا یافته و بلقب لردی مفتخر شدند. در اینموقع میل دارم بتریکات اجزا و مستخدمین و همچنین بتریکات صاحبان اسهام را برای افتخار بزرگی که از طرف اعلیحضرت بایشان اعطا شده تقدیم مشار الیه داشته، و امیدوارم که سالهای متعادی زندگی کرده و از لذایذ آن بر خوردار شوند (تحسین حضار).

سرجان کارگیل (۱) مدیر کل شرکت معروف نفت برمه، که از ابتدا عضو هیئت مدیره شرکت ما بوده

و از بدو تأسیس آن ارتباط کاملی با این مؤسسه بزرگ داشته اند باتفاق مستر فریزر^(۱) مسافرتی بایران کرده و عملیات شرکت را سرکشی کردند. مسافرت آنها باعث تشویق بسیاری برای مستخدمین ایران شرکت بوده و سر جان کارگیل هم از حیث تمجید عملیات گذشته و حال شرکت بالرد گرینوی هم عقیده هستند. با نهایت تأسف خاطر شریف را مسبوق میدارد که مستر ح. ا. نیکلز^(۲) در موقع مسافرت بایران کسالت پیدا کرده و در محرمه فوت نمود. فقید مرحوم از بدو تأسیس شرکت با آن مربوط و در دوازده سال اخیر عضویت هیئت مدیره را داشت. در تمام این مدت علاقه کامل و جدیت وافی انمرحوم در راه سعادت و ترقی شرکت جزو یکی از سرمایه‌های ذیقیمت آن محسوب میشد.

اعضاً و مستخدمین

از حضار محترم تمنا دارم مراتب تقدیر خود را نسبت بخدمات گرانبهای اعضا و اجزای این شرکت و سایر مؤسسات مربوطه بان اظهار دارند. ما میتوانیم افتخار کنیم که از حیث اعضا و اجزای دارای مستخدمین بری و بحری با وفا ولایقی هستیم که در انجام وظیفه از هیچ چیز خودداری ندارند. پس از تحویل گرفتن وظایفی که افتخار عهده دار شدن آن محول بمن شد عموم همکاران من در هیئت مدیره و انهاییکه مسئول اداره کردن امور شرکت هستند مساعدت و کمک خود را نسبت بمن دریغ نداشته و مرا مدیون الطاف خود نموده اند. مخصوصاً برای نصاب مجرب و دوستانه لرد گرینوی تشکرات خود را تقدیم ایشان میدارم.

ختم کلام بدون ذکر چند کلمه راجع بکناره گیری لرد بردبوری^(۳) و تعیین جانشین ایشان سر ژرژ بارستو^(۴) جایز نخواهد بود. شرکت از حیث مدیرانی که دولت انتخاب کرده و سمت نمایندگی آنرا در هیئت مدیره شرکت دارند بسی خوشبخت بوده است. نمایندگان مزبور اشخاص بلندفکری بوده که نصاب عاقلانه و تجربه پخته آنها فوائد زیادی برای شرکت داشته است. در گذشته ما مدیون لرد بردبوری بوده ایم که حال کناره گیری کرده و خدمات ایشان ما را زیر منت بزرگی میگذارد که از بیان آن قاصر هستم. سر ژرژ بارستو که جانشین لرد بردبوری شده سوابق درخشانی در خدمات دولتی داشته اند و شرکت خود را از حیث این انتخاب بسی خوشبخت دانسته و در آتیه با اطمینان خاطر بان نظر میکند (تجسین حضار).

در خاتمه میل دارم مسرت فوق العاده خود را برای حضور جنابمستطاب اجل آقای میرزا عیسی خان فیض کبیر شاهنشاهی ایران در این جلسه اظهار دارم. ایشان سابق مقام عالی در هیئت و زرای مملکت خود

Sir George Barstow. (۱)

Lord Bradbury. (۲)

Mr. H. E. Nichols. (۳)

Mr. Fraser. (۴) هم عضو هیئت مدیره شرکت است.

داشته و نماینده جدی دولت خود هستند. اهمیتی که دولت ایران بصنعت نفت مملکت خود میدهد از این نکته معلوم است که چنین شخص عالیمقامی را بست کمیسر شاهنشاهی تعیین نموده است (تحسین طولانی حضار). اکنون پیشنهاد میکنم "راپورت و صورت حساب و حساب نفع و ضرر برای سالی که در سی و یکم مارس ۱۹۲۷ (۱) منقضی میشود قبول و تصویب شود" و از سر ادوارد پک (۲) تمنا میکنم با این پیشنهاد موافقت نمایند.

سر ادوارد پک — با پیشنهاد مزبور موافقت میکنم.

مدیرکل — خاطر محترم را متذکر میدارم که مراسلات متعددی از صاحبان سهام رسیده و مندرجات آن کسک بزرگی بتهیه نطق بنده نموده است. گمان میکنم در نطق خود بطور عموم نکات مندرجه در مراسلات مذکور را جواب گفته ام ولی یک مسئله است که باقی مانده و آن استفسار از این نکته است که آیا امریکائیا در شرکت نفت ترکیه سهیم شده اند یاخیر. این قضیه هنوز تحت مطالعه است و نمیتوانم جواب قطعی باین سؤال بدهم. قبل از آنکه راجع به پیشنهاد رأی گرفته شود اگر سئوالی از طرف حضار محترم باشد با نهایت میل جواب عرض خواهم کرد.

مستر کالینز (۳) — معمول مدیرکل بوده است که در این نوع مواقع مبلغی را که برای "کسر قیمت" در این شرکت و شرکتهای تابعه کسر میگردد اند اظهار نمایند. آیا ممکن است در اینباب اطلاعی بماندهید؟ و سؤال دیگر بنده این است: که آیا ممکن میباشد راجع ببلوغ بدهی شرکت از بابت مالیات منافع اضافی ذکری فرمائید؟

مستر تامپسن (۴) — آقای مدیرکل: بنده تمنا میکنم در آئینه سواد نطقی که شما در این جلسه ایراد مینمائید همتاقوی که بجزایده داده میشود برای صاحبان سهام هم فرستاده شود. تصور میکنم اگر شرکت نفت بریتانیا (۵) بیشتر اسم "ب. ب. پ." (۶) را با شرکت نفت انگلیس و ایران مربوط کنند فروش محصولاتشان بیشتر خواهد شد. ب. ب. پ. البته اسم خوبی است ولی خیال میکنم غالب صاحبان اوتوموبیل از رابطه بین ب. ب. پ. و شرکت نفت انگلیس و ایران بیخبر باشند و بنده از بسیاری که پرسیده ام نمیدانند ب. ب. پ. چیست.

مدیرکل — راجع بسؤال اول مبلغ کسر قیمت سال گذشته ۵,۶۷۴,۰۰۰ لیره و امسال ۶,۲۲۰,۰۰۰ لیره و کسری بوده است. در باب مالیات منافع اضافی نظر باینکه این مسئله مورد مذاکره است تصدیق خواهید فرمود مورد ندارد که در اینباب اظهاری از طرف بنده بشود (احسن حضار). در خصوص

Mr. Thompson. (۱)

Mr. Collins. (۲)

Sir Edward H. Packe, K. S. E. (۳)

(۴) برابر دهم فروردین ۱۳۰۶.

(۵) "B. P." معنی است که در ایران معروف به "بنزن پارس" میباشد.

The British Petroleum Company. (۶)

توزیع سواد نطق مدیرکل اطمینان دارم همکاران من مساعدت نموده سعی خواهند کرد که مطابق میل صاحبان سهام رفتار شود، و بنده میدانم که چه اندازه برای حضار مشکل است بیانات مدیرکل را در چنین جلسه کاملاً ملتفت شوند. راجع شرکت نفت بریتانیا و شرکت نفت انگلیس و ایران و ارتباط بین این دو شرکت خاطر محترم را مسبوق میدارد که این قضیه مورد توجه من و همکارانم بوده و اقدامات مقتضیه برای آنکه ارتباط و انتساب این دو شرکت بهتر و واضحتر باطلاع عموم برسد اتخاذ میشود. امیدوارم انجام آن فوائد دائمی برای شرکت خواهد داشت. اکنون راجع به پیشنهاد خود که سر ادوارد پک با آن موافقت نمودند رأی گرفته میشود. انهاییکه موافقتنما دارم موافقت خود را بطریق معمول اظهار دارند. باتفاق رأی تصویب شد. حال پیشنهاد میکنم که "اضافه بر صد پنجمی که در وسط سال پرداخته شده هفت و نیم درصد بعنوان بقیه منافع سالیانه سهام متعارفی پس از وضع مالیات بر عایدات در تاریخ ۲۸ نوامبر پرداخته و کلیه بابت سنه گذشته دوازده و نیم درصد بابت منافع سهام متعارفی شرکت اعلان شود".

از سر جان کاریگل تمنا دارم لطفاً با این پیشنهاد موافقت نمایند.

سر جان کاریگل — با نهایت مسرت با پیشنهاد مذکور موافقت میکنم.

مدیرکل — انهاییکه موافقتنما دارم موافقت خود را بطریق معمول اظهار دارند. باتفاق رأی تصویب شد. اکنون پیشنهاد میکنم "سر بارنز^(۱) و سر جان کاریگل و آقایان هیت ایوز^(۲) هرمن^(۳) لند^(۴) و ویگم^(۵) مجدداً بعضویت هیئت مدیره انتخاب شوند".

راجع بمستر هرمن که پس از فوت مرحوم مستر نیکلز در عرض سال گذشته بعضویت هیئت مدیره انتخاب شدند لازم است چند کلمه بعرض رسانم. تجربه و کفایت مستر هرمن در اداره کردن امور معروف بوده و یقین دارم بعضویت ایشان در هیئت مدیره خیلی مفید و گرانبها خواهد بود. از لرد گرینوی تمنا دارم لطفاً با این پیشنهاد موافقت نمایند.

لرد گرینوی — با نهایت مسرت با پیشنهادی که از طرف مدیرکل شد موافقت میکنم.

مدیرکل — از موافقین با این پیشنهاد تمنا دارم موافقت خود را بطریق معمول اظهار دارند. باتفاق رأی تصویب گردید. تمنا دارم یک نفر از صاحبان سهام راجع بتجدید انتخاب مأمورین رسیدگی بمحاسبات پیشنهاد کند.

مستر مکدوگل^(۶) — سر جان کدمن: خانمها و آقایان: بنده با نهایت مسرت پیشنهاد میکنم که

Mr. A. C. Hearn. (۳)
Mr. MacDougall. (۲)

Mr. H. B. Heath Eves. (۱)
Mr. G. C. Whigham. (۵)

Sir H. S. Barnes, K.C.S.I., K.C.V.O. (۱)
Mr. F. W. Lund. (۴)

”سنرز برون فلمینگ و مری (۱) دو باره بسمت مأمورین رسیدگی بمحاسبات شرکت با حقوقی که هیئت مدیره تصویب مینماید انتخاب شوند“ .

مدیرکل — تمنا دارم یکی از صاحبان سهام با پیشنهاد مذکور موافقت نمایند .
کاپتین هود (۲) — بنده موافقت میکنم .
باتفاق اراً تصویب شد .

مدیرکل — اکنون وظیفه من است پیشنهادی راجع به تعیین رئیس عالیه شرکت بطریق ذیل بنمایم : ” این جلسه اقدام هیئت مدیره را در ایجاد مقام ریاست عالیه شرکت برای لرد گرینوی تصویب نموده و مشار الیه را در مقابل خدمات گرانبهائی که بشرکت نموده باین سمت معین و بهیئت مدیره هم اجازه میدهد حقوقی را که برای این مقام صلاح و مناسب میدانند بر قرار نمایند “ . در تقدیم این پیشنهاد لازم نیست چیزی بعرض رسانم ، زیرا در جلسه سال گذشته تمایلات صاحبان سهام با نظر هیئت مدیره کاملاً موافق بوده و لذا لرد گرینوی باین سمت تعیین شدند . حال هیئت مدیره تمنا دارد اقدام آنها را تصویب فرموده و اجازه دهید اقدام مقتضیه راجع بان صورت گیرد . از سر جان کارگیل تمنا دارم لطفاً با این پیشنهاد موافقت کنند .

سر جان کارگیل — بنده با نهایت مسرت با پیشنهادی که از طرف مدیرکل شد موافقت دارم .
مدیرکل — خاتمه و آقایان : تمنا دارم موافقین بطریق معمول موافقت خود را اظهار دارند .
باتفاق اراً تصویب شد .

اقای میرزا عیسی خان فیض (کلیسر شاهنشاهی ایران) — آقای مدیرکل : خاتمه و آقایان : خیلی خورسندم که در اینموقع تشکیل جلسه سالیانه صاحبان سهام شرکت فرصتی نصیب و نعمت من شده است که بیانات محبت امیز را که مدیرکل ارجمند شرکت نسبت بوطن من و اهالی ایران ذکر نمودند تصدیق کنم ، که به یقین هموطنان من عملیات شایانی را که این مؤسسه بزرگ بانجام آنها در ایران موفق شده است بطوریکه در خور و سز است در مد نظر داشته و قدردانی کما بلیق میکنند ، و مطمئنم که در این تقریظ و تحسین نسبت با اقدامات شرکت در توسعه و ترقی و آبادی آنقسمت از مملکت ایران که محل عملیاتشان است هموطنانم با من شریک و متحد العقیده بوده ، و مساعی جمیله شرکت نفت در احداث راه ها و ایجاد مریضخانه ها و تأسیس مدارس و صرف مبالغ هنگفت برای پرداخت حقوق مستخدمین و خرید ملزومات و فوائد دیگری که عاید مملکت من میشود ، کاملاً مورد توجه آنها واقع است .

این موقع را خصوصاً از این لحاظ مغتنم میشمارم که نخستین دفعه ایست که سر جان کدمن بسمت مدیری کل شرکت در مقام خود جلوس میکنند . چنانچه همه حضار مسبوق و بلکه بهتر از من هم آگاه

هستند سر جان معلومات کافی و وسیع راجع بکلیه مسائل مربوطه بنفت را بایک فکر و مغزی و رزیده علمی و بلندی نظر و کفایت فوق العاده که در اداره کردن امور دارد منضم و توأم کرده است، و این خود همیشه یکی از موجبات مسرت خاطر من است که با ایشان ملاقات نموده و مسائلی که منافع مشترک برای مملکت ایران و شرکت نفت دارد مورد بحث و مطالعه قرار دهیم. لذا میل دارم که بنام دولت شاهنشاهی ایران و نیز از طرف خود تبریکات صمیمانه برای ارتقاء رتبه را که حائز شده است بایشان اظهار دارم. این مقام رفیع را سلف عالیمرتبت ایشان - اردگرینوی - که حال ریاست عالیه شرکت را دارند با صلاحیت و لیاقتی که مافوق آن متصور نیست در سابق زینت افزا و عهده دار بودند. قراین بسیاری برای درایت و کفایت سر جان کدمن در دست است که پایداری و ادامه حسن اداره ایشانرا در جمیع اموری که بر عهده گرفته اند مبرهن و ثابت میدارد. شاهد مساعی جمیله و ابتکار فکر شان همانا نتایجی است که در ضمن ایراد نطق خود شان بسمع حضار رسید و نتایج مزبور حقیقه سزاواران است که مورد تقدیر همه ما واقع شده مباهی و معزور باشیم. فوائد حاصله نه تنها حاکی از خدمات مدیرکل است، بلکه مشعر بر مهارت و وظیفه شناسی و امانت عموم انهایی است که در رسیدن بدین مقصود با او مشارکت نموده و باعث ایجاد شرکتی شده اند که موقعیتش محسود و مورد غبطه بوده و یکی از ارجمندترین مقاماترا در تشکیلات صنعتی دنیا حائز است.

یک نکته است که مخصوصاً میل دارم خاطر حضار محترما بآن متوجه دارم. سر جان در ضمن نطق خود متذکر شدند که ایجاد روابط شخصی باعث تشویق و ترغیب بوده و کمک بزرگی میکند که اهالی ایران از عظمت صنعت نفتی که در مملکتشان ایجاد شده مستحضر و آگاه شوند. میل دارم مال اندیشی و حسن قضاوت ایشانرا در اینباب مورد تمجید قرار دهم. سر جان دو سال قبل در یک موقع فوق العاده مسعودی^(۱) بطهران مسافرت نمودند. شخصیت و حسن قریحه و کرمی اخلاق ایشان مورد توجه عموم اشخاصی واقع شد که صحبت ایشانرا درک کردند. بعقیده من در این حرکت یک خدمت بزرگی مشار الیه بشرکت نمود، زیرا این خود یک سر مشقی بود برای فتح باب و برقراری روابط و دادیبه بین الاثنین، و اقدام مزبور مورد ستایش و پسند خاطر عموم اشخاصی شد که در ایران موقعیتی را دارا و مقامی را حائزاند، و بی شک نتایج مالی برای مزید استحکام روابط دوستی که بین ما موجود است خواهد داشت. چنانچه خود سر جان هم متذکر شدند تا بحال سؤ تفهیم مهمی بین دولت علیه ایران و شرکت وقوع نه پیوسته ولی در چنین مؤسسه باعظمتی شاید بیمورد باشد اگر شخص متوقع باشد که اختلاف نظری پیش نیاید. معهدا من اطمینان دارم که در صورت بروز چنین اختلافاتی، نظر بعلاقه

(۱) مقصود بوضع نامگذاری اعظم حضرت همایون شاهنشاهی میباشد.

که مدیرکل بدالت خواهی و انصاف و قضاوت بیطرفانه دارند، موجبات حلّ قضیه را بطرز خوشی فراهم خواهند آورد.

قبل از آنکه بیانات خود را خاتمه دهم یک نکته را میخواهم مخصوصاً متذکر شده و خاطر نشان نمایم، و آن این است که اگرچه بهیچوجه نمیخواهم از درجه اهمیت ساختن راه‌ها و ایجاد مریضخانه‌ها و ازدیاد عواید سالیانه که ما در آن سهم هستیم بکاهم، ولی نکته که بنظر بنده از همه مهمتر است همانا مدارسی است که شرکت نفت با مساعدت وزارت معارف ایران در نقاطی که اهالی آن بواسطهٔ صعوبت و سختی طرق و موجود نبودن وسائل ارتباطیه تاکنون از فوائد تعلیمات جدیده امروزه بهره‌مند نشده ایجاد کرده است. وقتیکه فوائد مزبوره حاصل شد و در نتیجهٔ آن عدهٔ ایرانیانی که در خدمت شرکت هستند رو بزیاید رفت اتوقت حسن نیت دولت و ملت ایران نسبت بشرکت مسلماً زیادتراً شده و مستحکم‌تر میگردد.

در خاتمه صیانه امیدوارم که مدیرکل سالهای در از باقی و بر قرار بوده و خدمات خود را در راه منافع شرکت نفت و مملکت ایران و امپراطوری بریتانیا ادامه دهند.

اجازه بفرمائید پیشنهاد کنم که از طرف حضار رأی تشکر برای خدمات مدیرکل داده شود.

مستر گرانت هوپر (۱) — آقایان محترم: اطمینان دارم بیانات نمایندهٔ ایران را در هیئت مدیره ما با نهایت دقت استماع کرده و این جلسه اظهارات ایشان را راجع بمدریکل جدید ما کاملاً تصدیق و تأیید مینماید (تحسین حضار). علاوه بر تشکر مخصوص از مدیرکل اظهار قدردانی مزبور شامل هیئت مدیره و اعضا و اجزای شرکت، که در این مملکت و در ایران وسایر نقاط بخدمت مشغولند، گردیده و یقین دارم پیشنهاد کننده هم با این نظر موافقت دارند. اگرچه باعث تأسف است که وضعیات صنعت نفت طوری بوده که عایدی ما حقیقهٔ موافق با انتظارات نمیباشد، ولی از هرجهت باید بنحود تبریک بگوئیم که در چنین شرکت خیلی بزرگی سهم بوده و شرکت مزبور دارای هیئت مدیره کافی و اعضا و اجزای لایقی است که بانجام خدمات خود با نهایت خوبی مشغولند. بنابر این با نهایت مسرت با پیشنهاد مذکور دائر بتقدیم تشکرات خود بمدریکل و هیئت مدیره و اعضا و اجزای این شرکت بزرگ موافقت مینمایم.

اقای میرزا عیسی خان فیض — خانمها و آقایان: تمنا دارم بطریق معمول موافقت خود را اظهار فرمائید. پیشنهاد مذکور با مسرت و شادمانی حضار تصویب شد.

مدریکل — آقایان عظام: من مخصوصاً مدیون جناباستطاب اجل آقای میرزا عیسی خان و شخصی که با پیشنهاد ایشان موافقت کرد میباشم. بیانات محبت آمیز آقایان و بخصوص ذکری که از همکاران من و اعضأ شرکت نمودند باعث بسی امتنان است، زیرا این شرکت مؤسسهٔ نیست که بدست یک نفر اداره شود

بلکه از یکمده اشخاص بسیار لایقی ترکیب و تشکیل یافته، و اتفاقاً بنده عهده دار اداره کردن و نظارت عملیات آن شده ام. بنده یقین دارم حضار محترم میل دارید بیانات لرد گرینوی را هم استماع فرمائید، باینجهت با نهایت مسرت از ایشان تمنا میکنم که اقایانرا مستفید فرمایند.

لرد گرینوی — سر جان کدمن: خانمها و آقایان: از اظهارات محبت آمیزی که نسبت به بنده نموده و تصویب پیشنهادی که فرمودید امتنان قلبی خود را تقدیم میدارم. میل دارم این نکته را معروض دارم (مخصوصاً قصد بنده بیان همین است) که انتخاب بنده بسمت ریاست عالیہ شرکت باعث بسی افتخار و مباهات بوده و فوق العاده انرا تقدیر میکنم. ترقیات فوق العاده شرکت که در مدت زمامداری بنده صورت گرفته مسلماً موجب بسی مباهات و رضایت خاطر بنده است، و میل دارم بعرض حضار محترم برسانم که کناره گیری از کار باعث تأثر خاطر بنده میباشد، لکن نظر باینکه زمام امور شرکت درکف چنین خلف توانائی واقع میشود تأثرات مزبورہ تخفیف حاصل میکند (احسنست حضار). من یقین و قطع دارم که در مدت زمامداری سر جان کدمن، شرکت موفقیتهای گذشته خود را تعقیب کرده و پیوسته یادگار سعی و عمل و علم و مهارت و کفایت انگلیسی خواهد گشت. سابقاً عرض کرده ام که این شرکت دوره غضفوان جوانی را میپساید، امروز هم همان را تکرار میکنم ولی بواسطه اساس محکمی که حالیه دارا گردیده استعداد و آتیه ان نامحدود، و میتوانیم با نهایت اطمینان امیدوار باشیم که شرکت مزبور بمرحله اقتدار و قوت مردی نائل خواهد شد. مجدداً از خانمها و آقایان تشکر میکنم.

مدیرکل — اکنون جلسه را ختم میکنم.

در این موقع جلسه ختم گردید.

ضمیمه

اطلاعات مختلف راجع به عملیات شرکت نفت انگلیس و ایران
در عرض سال گذشته

مستخلمین شرکت

آخرین ارقام تعداد مستخلمین شرکت در ایران بقرار ذیل است :-

۲۲,۴۶۸	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ایرانی
۹۶۱	-	-	-	-	-	-	-	-	-	اروپائی و امریکائی
۳,۵۹۶	-	-	-	-	-	-	-	-	-	هندی و سایر ملل

در عرض سال گذشته تصمیم شرکت دائر بکاستن عدده مستخلمین خارجی پیشرفت نموده و بازم مرتباً هرماه از عدده مستخلمین غیر ایرانی کسر شده و مطابق آن بر عدده ایرانیها افزوده میشود .
 تعلیم دادن و اموختن صنعتگران ایرانی در مراکز صنعتی شرکت بسرعت پیشرفت نموده و امید میرود که عدده آنها باز رو بزیاید گذشته و بتدریج داخل خدمات شرکت شوند .
 علاوه بر ارقام فوق عدده زیادی کارگر ایرانی هست که در اوقات مختلفه بر حسب فصول و احتیاجات شرکت استخدام میشوند .

حق السهم دولت علیه ایران

وجوهی که شرکت بابت حق السهم بدولت ایران میپردازد منبع کابیدی بزرگی بوده و فعلاً قسمت عمده عایدات ملتی را تشکیل میدهد .

ارقام حق السهم در سنوات اخیر بقرار ذیل بوده است :-

از سنه ۱۹۱۳ میلادی تا سنه ۱۹۱۹	-	-	-	-	۱,۳۲۵,۵۵۱ لیره
در سنه ۱۹۲۰	-	-	-	-	۴۶۸,۷۱۸
در سنه ۱۹۲۱	-	-	-	-	۵۸۵,۲۸۹
در سنه ۱۹۲۲	-	-	-	-	۶۲۴,۲۰۰
در سنه ۱۹۲۳	-	-	-	-	۵۶۶,۷۴۴
در سنه ۱۹۲۴	-	-	-	-	۳۹۹,۳۰۵
در سنه ۱۹۲۵	-	-	-	-	۸۳۰,۸۶۶
در سنه ۱۹۲۶	-	-	-	-	۱,۰۴۲,۳۴۵
در سنه ۱۹۲۷ (۱)	-	-	-	-	۱,۳۸۹,۶۱۱ (۲)

(۱) برابر با سنه ۱۳۰۹ شمسی .

(۲) ارقام فوق شامل وجهی است که به حق السهم تعلق گرفته و از طرف شرکت برداشته میشود . توضیح آنکه رقم آخر تقریبی است و علت تفاوت بین سه رقم با قبل آن ارقامی که در راپورت سال گذشته ذکر شده آن است که ارقام مذکوره در صورت فوق شامل وجهی است که برداشته شده و با بقیه ارقام سال گذشته اضافه شود .

فروش محصولات ملی نفت در ایران

در سنه گذشته

در عرض سنه فوق الذکر محصولات ملی نفت در مراکز جدیدی بمعرض فروش گذاشته شده و مهمترین مراکز مزبور عبارت است از قم، سلطانآباد، سیستان، بیرجند، و تبریز. محصولات مذکور امروز در تمام نقاط عمده مرکزی و جنوبی ایران و همچنین در تمام شهرهای مهم شمالی برای فروش حاضر است.

توسعه که در تجارت و فروش محصولات ملی نفت پیدا شده توأم با مشاهده کاروانهای متعددی است که در خطوط مهمه مملکت مشغول حمل "بنزین پارس" و "نفت نجفی" اند، و محصولات مزبور شاید مدتی طول کشیده تا بوسیله شتر و قاطر از جنوب حمل شده و بنقاط مرکزی و شمالی رسیده است.

در نقاطیکه جادهها مناسب میباشد شرکت محصولات خود را بوسیله اوتوموبیلهای بارکش خود ویا با اوتوموبیلهایی که از دیگران کرایه میکند حمل کرده وساعی است که وسائل حمل و نقل جدید با اوتوموبیل توسعه پیدا کرده و جزو صنایع محلی واقع گردد. حمل و نقل کاملاً منوط و مربوط بمجادههای خوب و اقدامات دولت ایران در ساختن و تعمیر کردن خطوط عمده مملکت باعث مسرت و خوشنودی است. نتیجه این سیاست مال اندیشانه آن است که استعمال وسائط نقلیه جدید رواج گرفته و مسافرن و مال التجاره سریعتر و سالمتر از پیش بمقصد میرسند.

روش و طریقه شرکت در توسعه فروش محصولات ملی نفت، در مراکز و نقاطی که سابقاً بفروش نمیرسیده، باعث تنزل فوق العاده قیمت محصولات نفتی شده، و این مسئله خود باعث تشویق و توسعه حمل و نقل با اوتوموبیل شده است.

"بنزین پارس" امروزه در تمام نقاط ایران برای خوبی و مرغوبی و یکنواخت بودن جنس آن معروف میباشد. "نفت نجفی" نیز که از محصولات مملکتی است شهرت بسزائی پیدا کرده و البته باعث خوشوقتی ایرانیان است که محصولات عالی فوق الذکر در مملکت ایران تهیه شده و خوبی جنس آنها طوری است که هیچ محصول خارجی بیایه و مقام آن نمیرسد.